

28.1.2013

Rehtori Matti Jakobsson**Hyvät yliopistolaiset ja yliopiston ystävät**

Toivotan teidän tervetulleiksi yliopiston vuosipäivän juhlaan. Vuosipäivän juhlaa vietetään yliopiston, silloisen Vaasan kauppakorkeakoulun perustamispäätöksen päivänä. 27.1.1966 valtioneuvosto päätti Vaasan Kauppakorkeakoulun Säätiön anomuksen johdosta hyväksyä Vaasan kauppakorkeakoulu valtionavustusta saavaksi kauppakorkeakouluksi

Perustamispäätös liittyi vahvasti 60-luvulla käytyyn Suomen tieteen tila ja taso keskusteluun. Maamme ylin johto, siis Presidentti Kekkonen asetti vuonna 1965 työryhmän suunnittelemaan korkeakoulupolitiikkaa tuleville vuosikymmenille. Tuon työryhmän muistion "Tiede ja ylin opetus tulevien vuosien Suomessa" pohjalta presidentti piti radiopuheen jossa esitti korkeakoulutuksen ja tutkimuksen voimakasta kehittämistä. Tämä työ pohjusti Vaasan kauppakorkeakoulun perustamista.

Tuon työryhmän puheenjohtajana toimi akateemikko Oiva Ketonen. Oiva Ketosen syntymästä tuli 21.1. kuluneeksi 100 vuotta. Vaasan yliopisto, Etelä-Pohjanmaan kulttuurirahasto sekä Teuvan kunta järjestivät Teuvalla seminaarin Oiva Ketosen 100-vuotis merkkipäivänä. Seminaarissa professori Esa Saarinen käsitteli Oiva Ketosen elämäntyötä ja ajattelua. Olemme järjestäneet Oiva Ketonen-luentoja jo vuodesta 2000 lähtien eri puolilla Etelä-Pohjanmaata.

Mutta tähän päivään.

Vuosipäivän ohjelmaan kuuluu edellisenä vuotena tehtävään nimettyjen professorien luennot.

Tänään meille esittäytyivät

1. Tuotantotalouden professori Jussi Kantola
2. Ohjelmistotekniikan professori Jouni Lampinen
3. Laskentatoimen ja rahoituksen professori Stefan Sundgren
4. Automaatiotekniikan professori Timo Mantere (EPANET) pitää lisäksi luennon Seinäjoen yliopistokeskusjuhlassa tämän viikon keskiviikkona.

Onnittelen uusia professoreita nimityksenne johdosta ja toivotan menestystä urallanne.

Ohjauskauden taitteessa

Yliopiston ohjaus tapahtuu kausittain jotka noudattelevat maamme hallituksen kausia. Opetus ja kulttuuriministeriö sopii kaudelle yliopiston kanssa yleisistä korkeakouluja koskevista tavoitteista sekä erityisesti Vaasan yliopistoa koskevista määrällisistä ja laadullisista tavoitteista. Edellinen ohjauskausi 2010-2012 on juuri päättynyt ja olemme sopineet uusista tavoitteista vuosille 2013-2016.

Tämän vuoden alusta OKM otti käyttöön uuden rahoitusmallin. Yliopiston vuosittain saama valtionrahoitus perustuu tähän laskennalliseen malliin. Uusi malli korostaa tuloksellisuutta, kansainvälisyyttä ja laadukasta tutkimusjulkaisuja. Aiemmin yliopisto sai rahaa sekä tavoitteitten että tulosten perusteella. Nyt rahat osoitetaan yliopistoille tulosten määrän suhteessa. Pelkästään tuloksen perusteella rahoittaminen voi olla ongelmallinen uutta koulutusta aloitettaessa tai laajennettaessa. Rahoitusta saadaan vasta viiden vuoden kuluttua, kun aloittavat alkavat valmistua.

Laadukas tieteellinen julkaiseminen korostuu uudessa mallissa. Aiemmin julkaisujen perusteella osoitettiin yliopistoille vain 1 % rahoista. Nyt peräti 13 %. Vuodesta 2015 lähtien tieteellisten artikkelien laatua arvioidaan sen mukaan miten arvostetussa lehdessä tai konferenssissa tulokset on julkaistu. Julkaisuforumien luokittelumiseksi työskentelee yli 20 eri tieteenalojen ryhmää, jotka arvioivat julkaisuforumeja – tieteellisten lehtien ja konferenssien sekä kirjankustantajien laatua.

Kansainvälistymiseen kannustaminen on ollut ministeriön keskeinen pyrkimys rahoitusmallia laadittaessa. Kansainvälisten opiskelijoiden suorittamat maisterin ja tohtorin tutkinnot ovat erikseen mallin elementteinä. Liikkuvuus ja kansainvälinen henkilökunta ovat merkittäväällä osuudella rahoitusmallissa mukana. Opiskelijavaihtomme on jatkuvasti ollut hyvällä tasolla, joten asemamme on tässä mielessä hyvä. Kansainvälistä henkilökuntaa on lisätty määrätietoisesti vasta viime vuosien aikana. Tällä hetkellä kansainvälistä henkilökuntaa on noin 50.

Saamme uuden rahoitusmallin mukaan lisää rahoitusta vahvuuksiemme mukaan. Opetuksen ja kansainvälisyyden indikaattorit ovat meillä selvästi valtakunnallista keskitasoa paremmalla tasolla. Sen sijaan tutkimuksen tulosten perusteella saatava rahoitus on jonkin verran keskimääräistä vähäisempää.

Strategialla uuteen kauteen

Alkavaa kautta varten hallituksemme vahvisti strategiamme, jolla pyrimme varmistamaan yliopiston menestyksen asettamiemme päämäärien mukaisesti. Pyrimme samalla myös vastaamaan mi-

nisteriön rahoitusmallin tavoitteisiin ja suuntaamaan toimintaamme keskeisten rahoitusperusteitten mukaisesti.

Yliopiston profiilina on olla liiketoimintaorientoitunut yliopisto. Lisäämme kaikille opiskelijoillemme suunnattua liiketoimintaopetusta ja tuemme innovaatio- ja yrittäjyysosaamista. Yhdessä VAMKin kanssa toteutettu innovaatioasiamies ja hautomotoiminta saa uutta vauhtia kun aiemmin Aalto-yliopiston yhteydessä toiminut muotoilukeskus MUOVAn toiminta siirtyy osaksi Vaasan ammattikorkeakoulua ja luo hyvän pohjan innovaatioiden kehittämiseksi. Vahvistamme myös kauppatieteellisen tiedekunnan resursseja tiedekunnan alan kasvavan tutkintotavoitteen mukaisesti. Tiedekunta on juuri hakemassa EPAS-akkreditointia toiselle englanninkieliselle maisteriohjelmalle ja näin vahvistamassa laatua ja tunnettua.

Keskeistä strategiassamme on opetuksen ja tutkimuksen johtamisen vahvistaminen. Olemme viime vuonna määritelleet uudet tutkinto-ohjelmat kandidaatti- maisteri ja tohtoritasolla ja luoneet menettelyn näiden johtamisen toteutukselle.

Tutkimuksen ja opetuksen sisältöjä suuntaamaan olemme määritelleet painoalamme: Energia, johtaminen, rahoitus sekä monikielisyys ovat temaattisia kokonaisuuksia joiden suhteen ohjelmamme asemoituvat.

Painoalojen kehittämiseksi on jo perustettu Energia-instituutti ja Johtamisinstituutti koordinoimaan ja edistämään näiden painoalojen tuloksellisuutta, vaikuttavuutta ja näkyvyyttä. Tämän kevään aikana laadimme kaikille painoaloillemme kehittämissuunnitelmat tutkimuksen, opetuksen ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi.

Suomen korkeakoulujärjestelmän kansainvälistäminen on keskeisessä asemassa OKMn tavoitteissa. Yliopistossamme on nyt 6 englanninkielistä maisteriohjelmaa. Viime vuosina kansainvälisten opiskelijoiden osuus valmistuneista maistereista on ollut noin 15%. Ohjelmien laadun varmistamiseksi olemme rekrytoimassa kansainvälistä henkilöstöä. Kauppatieteellinen tiedekunta on kiinnittänyt 3 kansainvälistä osa-aikaista professoria tukemaan tutkimuksen ja opetuksen kehittämistä. Pyrimme lisäämään kansainvälistä henkilöstöä systemaattisesti.

Strategian toimeenpanon varmistamiseksi osoitamme tiedekuntien käyttöön varoja strategiarahoituksestamme sekä pääoman tuotosta sovittuihin kohteisiin.

Hallituksen suuntaamana olemme kehittämässä palkitsemisjärjestelmäämme strategian tavoitteitten mukaisesti.

Olemme ottaneet käyttöön julkaisupalkkion kannustamaan julkaisemista kunkin alan parhaissa tieteellisissä sarjoissa.

Tulokset julkaisupalkkiosta ovat olleet hyvät ja korkeatasoisten julkaisujen määrät ovat kasvaneet tavoitteitten mukaisesti. Toki taustalla on tutkimusrahoituksemme ja sitä kautta tutkimustoiminnan hyvä kehitys viime vuosina.

Tämän vuoden alusta määrittelemme tuotospalkkiokriteerit kaikille koulutusohjelmille ja tutkimusryhmille sekä hallinnon tiimeille. Kannustamme ryhmiä tulostavoitteitten mukaiseen toimintaan sekä omaehtoiseen kehittämiseen ja kansainvälistymisen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Tutkimuksen ja opetuksen laatu

Rahoitusmallin yksittäisten indikaattoreitten suoraviivainen ja yksinomainen seuraaminen voi pahimmillaan estää näkemästä metsää puilta.

Laadukkuutta mitataan yliopistojen tutkimustoiminnan arvioinnilla sekä auditoinneilla ja akkreditoinneilla.

Määrällisten tavoitteitten lisäksi yliopiston tulee pyrkiä tutkimuksessa ja opetuksessa vaikuttavuuteen ja näkyvyyteen. Viime kädessä yliopiston laatu ja arvostus ansaitaan tutkijoiden ja opettajien merkityksellisellä tutkimustoiminnalla ja yhteiskunnan kannalta laadukkailla oppimistuloksilla.

Tutkijan tulee myös pyrkiä tiedottamaan tutkimuksensa tuloksista laajalle yleisölle ja olemaan valmis asettamaan osaamisensa yhteiskunnan ja elinkeinoelämän käyttöön itse tai opiskelijoittensa kautta. Näin vaikka tutkijan vaikuttavuus ei olekaan yliopiston tulosindikaattoreita..

Rahoitusmallin indikaattorit ovat siis todella indikaattoreita – tunnuslukuja joiden arvot yhdessä indikoivat tutkijoiden ja opettajien asemaa tiedeyhteisössä ja yliopistolaisten nauttimaa arvostusta kotimaisten ja kansainvälisten kollegioiden parissa.

Tutkijana toimiessaan yliopistolainen hankkii mainetta ja asemaa tutkijana julkaisemalla tuloksensa ja asettamalla tuloksensa julkisesti tutkijayhteisön ja yleisön kritiikin kohteeksi. Sama ei ole ainakaan yleisenä käytäntöä opetuksen kohdalla. Opetustapahtumat ovat useimmiten suljettuja (vaikkakin lain mukaan kaikille avoimia tilaisuuksia) ja oppimateriaali tekijänoikeuden alaista. Viime aikoina on ilmennyt uutta ajattelua opetuksen rintamalla. Jo useita vuosia sitten MIT avasi oppimateriaalinsa yleisölle ja viime vuosina ovat monet pääasiassa yhdysvaltalaiset yliopistot käynnistäneet MOOC ”Massive Open Online Courses” toimintaa.

Videoidut luennot ja oppimistehtävät ovat avoimesti saatavilla ja kursseille osallistuu jopa tuhansia opiskelijoita.

Opiskelijalle opiskelu on ilmaista, mutta suorituksesta ei välttämättä saa perinteistä yliopiston hyväksymää opintosuoritusmerkintää. Ideologisesti voisi ajatella että MOOC toiminta on yleisen kirjaston jatke.

Suomessa on hyvin toimiva avoin yliopisto, jolle avoimet kurssit hyvin sopisivat. Sen toiminta on kuitenkin samankaltaista tavallisen yliopisto-opetuksen kanssa. Opinnoista saa yliopiston kurssi-suoritusta vastaavan todistuksen. Yhdysvaltojen kaltaisiin massiivisiin opiskelijamääriin ei vielä ole pyritty.

Suomen virtuaaliyliopistoverkosto perustettiin vuosituhaten vaihteessa tavoitteena verkko-opiskelun edistäminen. Toiminta loppui 2010. SVY järjesti pääasiassa opettajien verkkopedagogista koulutusta ja rahoitti paikallisten oppimiskeskusten varustamista ja opetuksen tuen edistämistä, mutta varsinaiseen oppimateriaali-tuotantoon ei SVY saanut vauhtia. Avointen verkkokurssien rahoitusmallia ei saatu ratkaistuksi kun opinnot ovat opiskelijalle maksuttomia ja yliopistot eivät ole olleet laajasti innostuneita oppimateriaalin julkistamiseen. SVYn toimintaan osallistuneet kasvatustieteilijät olivat melko yhtä mieltä siitä, että pelkästään verkko-opetus ei ole pedagogisesti täysipainoista eikä suositeltavaa. Sen jälkeen on sosiaalinen media saanut laajaa suosiota ja verkon kautta opiskelu ja oppijoiden yhteistyö on löytänyt uusia muotoja. On löydettävä uusi logiikka avoimen verkko-opetuksen järjestämisen kannattavuudelle.

Miten yliopisto voisi hyödyntää uutta kurssimuotoa.

Tuottaessaan avoimen verkkokurssin opettaja asettaa opetusmetodinsa ja oppisisällön avoimeen käyttöön. Onnistuessaan on mahdollista saavuttaa laajat oppijajoukot ja hankkia myös asemaa ja tunnettuutta kollegojen ja opiskelijoiden joukossa. Hyvää verkkokurssin opettajaa joka tavoittaa opetuksessaan laajan opiskelijajoukon pitäisi arvostaa samoin kuin hyvillä julkaisufoorumeilla julkaisevaa tutkijaa.

Yliopisto voi toisaalta hyödyntää muiden tuottamaa avointa oppimateriaalia järjestämällä oppilaan suoriutumisen arvioinnin paikallisesti. Vaikka kurssin järjestäjä ei annakaan suoritusmerkintää kurssista mikään ei estä vaikkapa yliopistomme opettajaa arvioimasta oman yliopistomme opiskelijan suoritusta kurssilla ja antaman siitä suoritusmerkinnän. Näin olisi mahdollista toteuttaa vaikkapa toisella paikkakunnalla asuvan opiskelija ohjaamista hyödyntämällä avoimen kurssin materiaalia. Tämä ei ole kovin kaukana nykyisestä käytännöstä. Käytämmehän kurseillamme muiden kirjoittamia oppikirjojakin.

Hyvät kuulijat

Päättyneen kolmivuotiskauden tulokset ovat olleet hyvät. Maistereiden määrä on kehittynyt kohti tavoitetasoamme. Tohtorien määrä on vakiintunut tavoitteemme tasolle. Ulkoinen tutkimus- ja hankerahoitus on asettunut tavoitetasolle noin 10M€, joka on noin 30% budjetistamme. Henkilökunta rakenteessa on tapahtunut huomattava muutos. Opettajien ja tutkijoiden määrä on kasvanut parin vuoden kuluessa noin 50lla hallintohenkilökunnan määrän pysyessä ennallaan. Tieteellisten tulosten julkaisukulttuuri on kehittynyt kohti haastavia julkaisufoorumeja. Tason 2 julkaisujen määrä on noin kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Kansainvälistyminen on kehittynyt suunnitellulla tavalla. Noin 15% maisteritamme ja noin 25% tohtoreistamme on ulkomaalaisia. Myös henkilökunnan kansainvälistyminen on edennyt suunnitellusti.

Olemme hyvin valmistautuneita uudelle tuloskaudelle 2013–2016.

Toivotan kaikille yliopistolaisille menestystä uudistuvassa ja haastavassa työssänne ja yliopiston ystäville jatkuvaa kiinnostusta yliopistomme menestyksestä.